

J E L E N K Ö R.

89 szám.

Pest szerda november 6dikán.

1833.

F o g l a l a t: Magyarország (a' két tábla tanácskozási; akad. jelentés; magyarodás Nógrád, Bars, Liptó és Szatmár megyékben. Zagrabi szélvész). Anglia (Angol politika Spanyolország iránt; a' Times a' törökorsz harez- és védszögyégről; gr. Matuschevics; manillai tűz; 2000 pedroi ujonezfogadás; a' Globe és Times Hollandia viseletéről a' belga ügyben). Franciaország (Párisban vigalmi készültek; Chevalier simonista hírlapíró küldetése. Spanyolország (bayonnei tudósítások; a' lázadás terjed Navarrában; Carlos vagyona elkoboztatik; Castanjon győz). Portugália (a' királyné butorai veszélye; Miguel visszaveretik 2—3000 fővesztéssel 's 700 sebessel). Hollandia (a' király trónbeszéde; alku-esillám Luxemburg iránt). Görögország (pártoskodási cselszövények; Candiai lázadás). Amerika (limai lázongó vetélkedések 's több más). Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsony: Sber végnappján 3dik üzenetjökön estek által RRink az urbéri czikkelyek főtáblai módosítatásikra nézve; a' jelesebb pontok, mellyekben a' Főrendek véleményihez hajlott a' képviselő Tábla, a' IV. czikkely 5dik sának változtatása, hol a' szántás a' legsürgetőbb szakmány-munkaosztályból, mellyet t. i. máskori arány szerint az említett §. hetenként kétszereztetni enged, a' Főrendek kívánatára kivétetik (így tehát a' szénagyűjtés, kalászos élethordás és szüret marad csupán legsürgetőbb szakmányul). Másik elfogadott főtáblai módosításuk pedig a' VII. czikkely 4dik sát illeti, mellynél fogvást a' RR. az urbéri pörös ügyekben a' nagym. Helytartótanács legfőbb vizsgáló biróságát elfogadják, mire nézve az ezen pörök vizsgálatival rokon többi fejezet is ehez illesztetett. — A' Főrendek e' közben az urbéri három első czikkelyre tett követtáblai észrevételeket fontolgatták.

J e l e n t é s

a' magyar tudós Társaság köz ülésére nézve.
A' Társaság, e' folyó nov. 10dikén délelőtti 10 órakor fogja tartani, nemes Pest vármegye nagyobb teremben, 2ik nagy gyűlését. — Pesten, a' mostani nagy gyűlés 3ik üléséből. Nov. 5. 1833.
Döbrentei Gábor m. k. titoknok.

Nógrád, Bars, Liptó Szatmár megyékből igen örvendetes híreket vettünk nyelvünk terjedéséről e' következőkben: Nógrádból: Hazánkban, hol már félszázad óta juhnyájak 's ménesek is, a' legnagyobb gondnal 's tetemes költséggel, fokónként nemesítetnek, illő, hogy a' népnek értelembeli, erkölcsi, 's jövődő állapotjához alkalmazandó hazafiúi művelődése is vétessék mindenütt fő szemügyre. E' szent iparra nézve a' B. Gyarmati evang. egyházra ünnepélyes volt e' f. évi

oct. 22ike, mellyen, hat hónap alatt csupán a' belső tagok adakozásiból leírhatlan buzgósággal mintegy előteremtett, 's czélirányosan elkészült csinos új iskolaépületbe örömmünk vala bévezetni, 's tanítószékebe iktatni új prof., 's rector tiszt. t. Janovics József urat, ki az 1. 's 2. grammatikai osztályban „nemzeti polgári iskola“ czím alatt, 15 deli tanuló-gyerkőczével nyitá meg leczkéit. E-gyik a' kerületi két esperes közül hathatós beszéddel üdvözlé a' gyülekezetet, hogy az egek urának palástja alatt, e' nemzeti szellemü intézet által, megvetheté alapját sarjadéka jövődő boldogságának; méltó dicsérettel nevezvén azon előjárókat, kik nevezetes ajánlásaikon kívül, a' helybeli lelkipásztor remek példája 's legyőzhetetlen fáradsága által lelkesítve (mert ő vala a' testtagokat mozgató lélek), e' munka mellett viselék a' nappal terhét 's hőségét. A' másik esperes alapul tevén magyar beszédének Máté 18: 14két, mellynél fogva nem akarja mennyei atyánk egynek is elveszését a' kicsinyek közül, abban jelelé ki a' megnyílt nemzeti iskola oda terjedő czélját, hogy a' tanító, mind azon isméréteket, mellyek az okos földmivelő, tisztos polgár, ügyes mestere, 's gondos kereskedőnek rendeltetésire 's hasznára tartoznak, a' király, a' haza, 's ennek nyelve iránt valódi szeretettel, a' sz. vallás szövetnekénél fogva egybe forrassa magyar oktatásiban; — végre a' tanítónak szívére köté oktató kötelességit, áldást mondva kitűzött érdempályájára. E' nemzeti ajku beszédet viszonzá a' tanító szép magyar velős felelettel. Mozsár-durrogásokba vegyült örömkönyök rekeszték a' haza kicsinyeinek e' szívemelő ünnepét. Mit vélsz v. mondasz erre földi? Mást ugyan nem, mint, hogy a' Nógrád két középpontin, Losonezon 's B. Gyarmaton, felállított

iker iskola, legtisztább tükre azon hazafiúságnak, melytől minden nógrádi jó kebel dagadoz. W. I. — Léva oct. 25ikén. A' közügyre mennyit törekesznek Barshoz többközel megye idegen ajku lakosi: láthatni a' lévai kegyes iskolákból is. Eszterházy hg, a' Marczibányi nemzetség, Havrancsek János, 's maga a' város több buzgó hazafival 1815. Léván leginkább azon czélbul alapítottak gymnasiumot, hogy ezen m. városban lehessen a' magyar nyelvért sovargó ifjúságnak közelebb oktatása. Sokat köszönhet a' bel 's külközönség, hogy Léva több tót ajku helységhez közel esvén, magyarságát fentartotta, 's leginkább főtiszt. Szekfü Ferencz ur 24 évig itten buzgódoit egyházi pástorkodásának (most esztergomi kánónok) ki a' hazai nyelvet mind a' szentegyházban, mind az alsó iskolákban, 's azokon kívül divatoztatá. Így a' nemesalapítók szándéka is könnyebben teljesülhete a' kegyes iskolabeli gymnasiumban 's annál inkább, mivel az ifjúság először is olly kormányra termett férjfit nyert első igazgatónul Ugróczy Ferencz urban, ki számtalan foglalatossági közben, mit az ifjúság neveltetésére bölcsen gondolhatott, vagy tehetett, mindent pontosan eszközle. Ő rendelte volt a' többek közt, hogy a' szentegyházban az ifjúság majd magyar, majd deák szép rendezetű énekléssel imádná a' Mindenhatót, a' kisebb iskolákban pedig némelly tanulmányok magyarul adatnának elő. Ezt folytatja Fehér Glyczér mostani igazgató is, ki az idő szelleméhez képest a' felsőbb iskolákban némelly, a' kisebbekben pedig többnyire minden tudománynak magyarul taníttatását hozá divatba. Ugyanezen ügyes kormány, 's e' szerint a' nevendékeknek a' magyar nyelvben tett előmente annyira megkedvelteté több vidékkel Lévat, hogy a' szomszéd gymnasiumok többsége mellett is e' kisdud városban az idej ifjúság száma tetemesen szaporult. Mennyi előhaladást tesz az idejött nemmagyar ajku nevendékség a' magyarságban, ennek leghivebb tanujele a' szokott próbatéteken kívül az, hogy általjában 280 tanuló közt 120 teszi a' megmagyarosult, és magyarosulandó részt. — Liptóbul: Szíves örömmel 's hazafi részvétellel tapasztaljuk, hogy a' havas Karpátok szigora övezete alatt is

sebes léptekkel halad nemzeti nyelvünk kiterjedése; névszerint ns Liptó megyében már több helységben, de főképen Ns és Király-Lubellán a' helybeli plebánus nagytiszt. Fábry Pál ur fáradhatlan munkálkodása 's lelkes hazafisága, és a' derék földesuraság buzgó részvéte által, a' esupa tót iskolai gyermekek, magyar olvasásra, köszöntésre, 's kereszttyén hittudományra, igen szép előmenettel taníttatnak: áldás a' lelkes honfiak fáradozásira! Szatmárbul: Ha nem dicsekhetünk is még most azzal, hogy Hazánkban mindenütt 's minden ajakról, mint a' Franczia, Olasz, Angol 's Németnél, nemzeti nyelvünk hangzik, az még is elég szívemelő 's biztatva vigasztaló érzést támaszt, hogy több vidékinken találhatni meghonosult külön nemű 's ajaku lakosokra sőt mondhatni helységekre, melyek egyiket buzditó szóra szíves készséggel fogadják nyelvünket, 's azon habár hibázva 's botladozva, de még is örömet közlik érzelmiket, sőt kívánva kívánják, hogy az, egyházaikban is néptanító nyelvvé válván, azon hirdettesse az üdveztő igazságok is. Örömtelven tapasztalhatni ezt Szatmár megye Mérk nevű (sváb) helységében is, melynek diák szertartás-követő lakosi csak azon egyre figyelmeztetvén „hogy nem csekély adóját fizetjük le hazafi tisztünknek, midőn szeretett hazánk nyelvének tökéletesítésére fordítjuk igyekezetünket, 's mindent, mi annak előhaladását gátolná némileg, szorgalmasan elkerülünk“ — hogy e' hazajavát elősegítő kötelességet, melyre nem csak természeti vonzalom 's hálás szeretet, hanem szoros igazság is int, hiven teljesíthessék, abeli felszólításra: „hogy változtatva magyar 's német nyelven adassanak elő a' hit-igazságok“ a' helység képviselőji, minden idegen ajku falunknak követendő példaul, önként a' község nevében közohajtásnak fejezék: hogy ezután mindenkor csak magyarul hangozzék a' mérki egyházban az Isten igéje 's csak úgy, ha a' lelkésznek tetszik, néhanéha a' még élő néhány aggokra nézve tartassék német nyelvű oktatás. Ezen minden tapogatható gyám-okerő nélkül nyilatkoztatott szándék foganatjából kitetszik, hogy nincs az annyiszor szemünkre hányt erőszakra szükség nemzetisédesi tekintetben 's így nem kell hátra maradtunkon kétségbe

esnün
hogya
mozá
széd
hogya
lómo
elég.

naltó
tösg
laka
egés

cabi
koz
hirl
hog
az n
tett
vol
azt
nek
ese
An
log
haj
bir
ug
sé
oll
Sp
re
ni
he
ta
te
la
m
na
vi
te
le
a
e
n
C
t
n
z

esnünk, sőt arra sincs gyakran szüksége hogy elménket tömérdek gyám-ok-összehalmozásban 's az ezekkel fölösleg is tömött beszédek czikornyázgatásiban fárasszuk, mint-hogy soknál egykét, a' közohajtatú jónak előmozdítására lelkesen figyelmeztető szó is elég.

Oct. 21kén Zágrábon 's környekin hajnaltól estig egy irtóztató vihar vastag fákat tősgyökerestül szaggatva, kéményeket, falakat döntögetve, embert, állatot lesujtva, egész házfedeleket elsodorva dühödött.

A N G L I A.

Azon politika felől, mellyet az angol-cabinet Spanyolország iránt követni szándékozik, még nem tudni bizonyost. A' nagyobb hirlapok általában olly véleménnyel vannak, hogy itt egy angol beavatkozásnak, legyen az nyilt vagy palástolt, egyenes vagy közvetett, még is sokkal kevesbé van helye mint volt Portugáliában. A' Spectator többi közt azt mondja: tegyen Franciaország, a' mi neki tetszik, az angol kormánynak minden esetre kötelessége a' békét legalább magára Angliára nézve — fentartani; 's a' mit a' dologban tehet, legfőlebb is az, hogy néhány hajót küldjön a' spanyol kikötőkbe az angol birtok védelmére. A' Morning-Post, melly úgy látszik Zea ministeriumának nem ellensége, neveti a' francia hirlapokat, mellyek olly mohón esnek a' spanyol ügynek 's a' Spanyolországból jövő újabb meg újabb híreknek. Spanyolország, úgy mond a' Morning-Post, jelenleg csakugyan igen kétes helyzetben van, de a' Spanyolok nem szoktak mindent olly sietve, olly nyakra főre tenni, mint az ók ugynevezett baráti. A' lakosság vélekedése megoszlott, 's néhány megyében a' carlosisták felesb számmal vannak; de a' király halála óta még sokkal rövidebb idő telt el, hogysen meg lehessen ítélni: mikép fog a' két fél collective, összeleg, cselekedni. Epen nem lehetetlen, hogy a' két párt legfőbbbei közt egy intézmény, egy compromissum fog a' vitának véget vetni, 's ha, a' mi kétségkívül megtörtént, d. Carlosnak egy formaszerinti jelentés v. értesítés (notificatio) ment testvére haláláról, már maga ez alkalom lehet békitő nyilatkozásokra. A' kir. hg (Carlos), mint mondják,

nem igen becsvágyas, noha meggyőződés szerint a' leányöröklés által az ő és utódinak jusai sérülnek. Lehet, hogy ő is legtanácsosabbnak találandja méltányosnak lenni minden párt iránt, 's minthogy már a' lex salica eltörlesztése ellen nyilván mondotta ki véleményét, egyik fő kívánsága hihetőleg az lesz, hogy a' koronaöröklés feletti törvény újabb, országos vizsgálat alá vétessek. — Akármint legyen ez, mond végre a' Morning-Post, annyi bizonyos, hogy enyhítő, békitő lépések Spanyolországot egy közös polgárháboru veszélyeitől még megóhatják; ellenben ha a' kormányon levő fél don Carlos követelésit daczolva veti meg, vagy épen idegen hatalmat hí segedelemre: akkor e' vetékedés egy közös elv és vallásháborúra fajulhat el, mert mind a' Spanyolok mind a' Portugáliak meg vannak győződve, hogy a' külföld beavatkozásának az ő nemzeti pöreikbe nincs egyéb czélja a' kizsebelésnél 's azon institutiók felforgatásinál, mellyek e' nemzeteknél századok óta köz és mély tisztelet tárgyai.

A' Timesnak egyik konstantinápolyi levelezője világosabban 's biztosabban írja már meg a' porta és Oroszország közötti szövetségszerződést: A' szerződés jul. 8dikán (1833) kelt 's egy bévezetésből, 6 cikkelyből, bérekesztésből 's egy nevezetes pótlék cikkelyből áll. Aláírták seraskier Achmet basa a' porta 's gróf Orloff és követ Butenieff az orosz részéről. 1ső cikkely azt mondja, hogy a' szerződő felek között örök barátság, béke és szövetség legyen, tengeren ésszárazon; 's hogy e' szövetségnek kölcsönös védelem a' czélja bármiméü megtámadtatás ellen; hogy a' két országbeli köz esendet 's annak bátorságát illető ügyek kölcsönösen fognak elintéztetni, ha pedig ezen esend valamellyikben bármi módon megháboríttatnék, azt kölcsönösen 's kivétel nélkül biztosítani tartoznak, egymásnak hathatós segedelmére sietvén. — A' 2ik cikkely megerősít minden előbbi szerződést, névszerint a' drinápolyit 1829 dec. 2ikáról; a' sz. pétervárit 1830 april 14ikéről, 's a' Görögország iránti conventiót 1832 jul. 9ikéről. A' 3ik cikkely azt mondja, hogy e' szerződés alapelveikhez képest 's mivel Oroszország a' török birodalom

épségét 's függetlenségét ohajtja, O orosz csász. Felsője kötelezi magát, hogy a' magas portának mind azon szárazföldi 's tengeri segéd haddal szolgálatjára fog lenni, mellyet ez körülményihez képest kívánni fog, még pedig úgy, hogy a' küldendő segéd sereg és hadi hajók számát maga a' szultán határozzandja meg. — A' 4ik cikkely szerint azon hatalom, melly illyes segéd hadat kérend a' másiktól, annak csupán élelméről tartozik gondoskodni. — Az 5ik cikk. szerint ámbár az alkuvó felek igen sokáig erőben akarják e' szerződést tartani, még is, mivel körülmények adhatják magokat elő, mellyek abban változtatásokat kívánhatnak, e' célra nyolcz évnvi határidő szabatik ki a' megerősítések napjától kezdve. Ha pedig bizonyos, sürgető körülmények azonnali általtekintést (revisioi) tennének szükségessé, ezt a' szerződő felek külön alkudozások útján fogják eszközölni. A' 6ik cikkely e' szerződésnek megerősített példányt Konstantinápolyban kívánja két hónap alatt vagy ha lehet hamarabb is kicseréltetni. A' bérekesztés mint szokás azt ismétli, hogy ezen harc- és védszövetségi szerződést az elől megnevezett felhatalmazottak alkuvák, kötéik, irák alá, 's nagyobb hitelül v. erőül meg is pecsételék. Végre a' külföldre nézve talán legérdeklőbb pótlék-cikkely ekép következik: Pótlék cikkely: A' magas porta őszhangzólag az itt elől álló szerződés elveivel, szükség esetén a' dardanellai útat be fogja zárni, azaz a' bemenetelt semmine-mű idegen hajónak bármí okból vagy szín alatt meg nem engedni. Ezen külön cikkely úgy tekintessék, mintha szórul szóra ben volna a' fentebbi harc- és védszövetségi szerződésben 's azon szerint is tartassék fen és meg. — A' Times erről így ítel: Nyilvános, hogy egy illyes alkut az európai nagy hatalmak helyben nem hagyhatnak, sőt az végre nem hajtható, habár a' benne ellátott esetek beállának is. Az alkuvó felek birtokai épségének kölesönös biztosulása itt csupa ürügy, melly alatt az autokrator hódító hadával beronthasson Törökországba, a' mikor jónak látja. Oroszország nem félhet, hogy egyhamar a' porta segedelmére szorul, ellenben neki az út Konstantinápolyba min-

dig nyitva lesz, valahányszor egy basa fel-lázad vagy valamelly tartomány független-né akarja magát tenni. Ez és a' pótlék-cikkely olly képtelen kívánságokat vagy köve-teléseket (Anspruch) foglalnak magokban, hogy vagy épen meg kell az egészet vetni, vagy erővel kelni ki ellene és semmivé tételét megparancsolni. Valamennyi angol ujság, akár tory akár whig, szint így véle-kedik 's a' Globe-bal együtt azt mondja, hogy Oroszországot szükség esetén fegy-verrel is kell kényszeríteni a' szerződés vis-zsavételére. — Bizonyos, úgy mond a' Mor-ning-Herald, hogy gróf Matusevics, az u-tóbbi orosz rendkívüli követ itt Londonban, diplomatai hivatalát végképen letette. Ő volt az, ki a' conferentia minden tagjai közt lord Palmerston 's hg Talleyrand véleményök-kel legtöbbször 's leginkább ellenkezett. Halljuk, hogy a' gróf épen ezen két diplo-mata előterjesztésre mozdított el hiva-talától 's jeleltetett egy kisebb körre ki; de erre a' gróf nem akart állani 's nyomban Pé-tervárába utazván lemondását beadta, melly el is fogadtatott. Még egy ügyes és tapasztalt politika asszonyságnak hatalmas befo-lyása sem volt képes neki az angol követsé-get megtartani. A' gróf most mint privat la-kos fog megtelepedni Angliában 's mivel a' vadászatnak nagy üzöje, a' várost is elhagy-ta 's egy vadászlatot vett magának Newmar-ket mellett. — Ugyanezen hirlap szerint dona Maria londoni agensei újabb utasítást kaptak Lissabonból, hogy a' királyné szol-gálatjára még 2000 katonát fogadjanak. Né-hány nap alatt három hajó készen lesz ezek-nek fölvetelőkre 's ekkor Symes kapitány nyomban elindul Skóciába, hogy ottan a' se-reget, mint toborzó, össze is állítsa. — Sin-gaporei hirlapok írják Manillából, hogy itt a' mult martz. 26ikán tűz ütött ki, melly nem több mint négy óranyi idő alatt közel tiz ezer bambuszkunyhót tett hamuvá 's ez által mintegy harmincz ezer szegény indust laktalanná.

A' Globe és Times, mint a' ministeri vé-leménynek szokott organumi, epés szemre-hányásokkal említik ujolag Hollandia visele-tét a' belgahollandi ügyben 's abeli remé-nyöket fejezik ki, hogy az épen most egy-benülő hollandi rendek (l. Holl.) az időhúzás

és halo
pénzbe
vetni,
számos
verben
zen mi
gyenes
azt mo
ják a'
egyeté
ható,
illeti:
Schwa
tetve v
tagjáv
bennö
adhat
nem b
belgal
tetésé
melle
lyan k
landi
nák k
vokra
szédn
a' hg
ollya
egy
rend
a' G
ják
hata

vég
tand
eké
néja
Ő F
fog
a' T
de l
cen
ni,
meg
me

tan
ur
ta)

és halogatás ama' kilátástalan 's olly sok pénzbe kerülő rendszerének véget fognak vetni, nem ajánlván többé költségeket a' számos és haszontalan hadnak tovább is fegyverben tartatására. A' Morning-Post kikelezen ministeri czikkely ellen, mellyet ő egyenesen lord Palmerstonnek tulajdonít, 's azt mondja, hogy ezen insinuatíók nem fogják a' nép és fejdelem közötti szép 's ritka egyetértést, millyen most Hollandiában látható, megzavarni. Mi az éjszaki hatalmakat illeti: azon utasítások, mellyekkel herczeg Schwarzenberg Haagába küldeték, közölve vannak a' londoni conferentia minden tagjával annak megmutatására, hogy nincs bennök semmi, a' mi legkisebb olly gyanúra adhatna okot, mintha a' három hatalmasság nem bánnék a' conferentiával őszintén 's a' belgahollandi vitának kielégítő vég elintézetését nem ohajtaná. Illy békés szándék mellett azonban a' három hatalom minden ollyan kifejezést kikerült, mintha ők a' hollandi királyt valamelly rendszabásra akarának kényszeríteni, mellyet ő alattvalói javokra károsnak tartana. — A' Globe e' beszédre azt feleli, hogyha a' Morning-Post a' hg Schwarzenbergnek adott utasításokat ollyan jól ismeri, hozzon fel belőlök csak egy pár szót, de hitelesen. — A' hollandi rendeknek leendő nyilatkozásuk, úgy mond a' Globe, legjobban 's leghamarabb ki fogják mutatni, mit válaszol Hollandia a' belga hatalmazottak utóbbi jegyzésekre.

FRANCZIAORSZÁG.

Párisban nagy vigalmak készültek oct. végnapjaira a' belga királyi pár ott mulatandása idejére. A' Moniteur ezen eljövotelt ekép jelenti: A' Belgák királya 's királynéja e' hónap 27ikén Párisba fog érkezni. Ő Felségök itt mulatása csak rövid ideig fog tartani; a' király nekik bált fog adatni a' Tuileriákban oct. 29ikén. — A' Journal de Paris még is kétli, hogy a' kamarák december 20 és 25ike közt fognak megnyitani, de azt igen hihetőnek mondja, hogy e' megnyitás december végnapjaiban csakugyan meg fog történni.

Limogesből oct. 12ikéről ezt írja az ottani Patriote (ujság): Chevalier Mihály ur (olvasóink előtt is isméretes sz. Simonista) elhagyja városunkat, 's nem sokára az

éjszakamerikai szabad statusokba fog indulni, megbizatva a' kormánytól, hogy tanuljon ki mindent, a' mi ott a' számos közösülési módokban, u. m. országutak, csatornák, vasutak, gőzhajók 's más effélékben készületi tekintetre fontos, jeles és a' franciaországi hasonló építmények javíttatására szolgáló lehet. Sőt ezeken kívül Chevalier ur még azon részvétről is fog tudakozódni, mellyet az éjszakamerikai kormány az illyes vállalatoknál magának fen szokott tartani, a' felügyelésről, mellyet azokon gyakorol, a' vállalkozó privat egyesületek formájáról, szerkezetiről, eszközeiről; 's végre azon befolyásról, mellyel hasonló építmények a' köz jóllét előmozdítása 's gyarapulására vannak. — Örvendünk a' tolerantián, úgy mond a' Patriote, mellyet itt a' ministerium kimutatott. Emlékezhetni, hogy Infantin és Chevalier urak együtt vándoroltak a' fogházba; de a' fenyítés-időnek, mellyet egy kir. rendelet meg is rövidített, eltelte után a' kormány nem csak meghagyta Chevalier urnak előbb viselt bányász-ingenieurségi rangját, hanem őt olly becsülettel teljes küldeményre is méltatá, melly az ő tudományival 's izlésével egészen megegyez.

SPANYOLORSZÁG.

A' Journal de Paris egy bayonnei levél után jelenté, hogy oda, Bayonneba, egy angol kurir érkezék vala meg, ki Madritből oct. 16ikán indult el, midőn is e' főváros folyvást csendes volt. Ezen kurirt Briviescában letartóztatá az ottani plebános, Merino, ki néhány carlosistákat vezérle, 's irományait megnézegeté a' nélkül hogy felbontaná. Innen a' kurir szántszándékból e vagy kénytelenségből Bilbaonak vette utját 's itt természetesen még több akadályba keveredett. Valdespina elejébe vitték, ki irományait szinte megnézegette de fel nem törté. Burgos és Tolosa még ekkor a' királyné kezeiben voltak; amott marquis Villafuentes itt a' többször említett Castanjon gen. parancsoltak. Hire volt hogy Bourmont Angliába, don Miguel pedig Amerikába készültek. Mondák azt is, hogy don Carlos Alcantarában van és beteg, de ez utóbbi hir nem igen talála hitelt. — Egy másik szinte Bayonneból bizonyosnak mondja, hogy general Ubal

(királyné hive) 4000 sorkatonával Mirandába megérkezett, hol vele oct. 25ikén general Sarsfield fogott egyesülni. Erazo (fellázadó) ezredes, ki Franciaországba szökött el, egyik határszéli erősből, hol eddig tartatott, Pau-ba fog vitetni. Irun várost 's az ottani hidfőt egy század sorkatonaság védelmezi. Ujabb, Párisból oct. 24ikén indult 's Bécsbe rendkívüli alkalommal érkezett tudósítások szerint general Santos-Ladron halálának hírére a' támadás Navarra tartományban ujabb erővel ütött ki 's névszerint Tudela és Estella városokban terjedett el, annyira, hogy a' főkapitány ezen egész tartományt (vagy megyét) egy, Pamplonában, a' megye székhelyén oct. 14ikén költ hirdetvény által ostromállapotba helyezé. Arragoniában is mutatkoztak támadásjelek, névszerint Maguinenza helység a' carlosisták hatalmába került. — Madridból pedig ugyanegy időben jelentik, hogy a' regenskirályné egy rendeletet bocsáta ki oct. 17ikén, mellyben don Carlos infans minden vagyonának elkoboztatása (confiscatio) hagyatik meg. Ez utóbbi igen fontos hírnek bizonyossága most immár kétségtelen. A' párisi ujságok még egy proclamatiót is említenek, mellyet bayonnei hírlapok szerint don Carlos oct. 15öjén bocsátott volna ki Abrantesből Portugáliából; de, megjegyzik a' párisi ujságok, minthogy a' spanyol király sept. 29ikén halt meg, e' hirdetvény kelés-napja (oct. 15öje) igen koru 's így az egésznek hitelessége kétes. — Egy ismét Bayoneból oct. 18ikáról indult levél szerint a' rebellisek a' Madridból ellenök indult katonasággal Quintana palle-nál megütköztek; — gen. Castanjon ugyan azokat oct. 23kán megvervén Vittoriát visszafoglalá.

PORTUGÁLIA.

Londonba octob. 22keig nem jöttek ujabb hírek Portugáliából. A' régiebbekhez kell toldani még City of Waterford gőzhajónak, melly a' portugáli királyné bútorait vivé, elsüllyedtét, mellyről egy lissaboni levél következőleg ir septemb. 30ikán: A' Soho, melly dona Mária 's Braganza hgnét vivé, az akkorban uralkodott viharokban legelább is egy francia briggebe ütközött, azután pedig a' Salamander (szinte egyike a' királyné kíséretéhez tartozottaknak) ütközött a' So-

hoba 's abban nemi kárt is tett. De a' City of Waterford, melly a' pogyászt vivé, septemb. 22ike reggelén egy igen sűrű köd alatt törést szenvedett 's elmerült. Ember nem veszett el, de az egész pogyász elsüllyedt vagy a' partmelléki halászok 's gyülevész nép által kapkodtatott el. A' királyné ruhátára, Braganza hgné ezüstje 's könyvtára 's más illyes, mindössze 35—40,000 font sterlingnyi áru jószág, oda veszett. A' többi közt eltűnt egy szekrényke is levelekkel, mellyeket don Pedro külön időkben követek, ministerek 's privat személyektől kapott, a' nélkül hogy tudnák, a' tengerbe süllyedt e, vagy talán don Miguel kezeibe került. — Ez utóbbi lehetőség annál inkább aggodtatja a' lissaboni udvart, minthogy e' részről több felfogott miguelpárti, részint hivatalos, levél tétetett közzé, 's a' kölcsön legkevesebé sem volna e' nevezett udvarnak inyére. —

A' párisi ministeri Bulletin du Soir oct. 23ikán ezt írja: Ceres hajó e' hón. 21ikén érkezett Lissabon alól Brestbe, azon hírrel, hogy a' migueli megszálló had nyomatva 's üzelve ki minden állásiból a' pedroiták által, oct. 11ikén hajnalban egész tömegestül Santarem felé vonult vissza, 's így Lissabont az absolutismus, tyrannismus és stupidismus büzetől menteni kezdé. — A' szinte ministeri Journal de Paris már előbb jelentette, hogy egy bayonnei levél szerint a' spanyol regenskirályné dona Mariát portugáli királynénak megismérte 's don Miguellel minden diplomatai közlekedést eltiltott. E' tudósítás, mint ama' levél mondja, az arragoniai főkapitány által jutott Bayoneba.

HOLLANDIA.

Oct. 21ikén nyitá meg a' király a' generalstatusok ez idei üléseit 's ez alkalommal a' következő érdekes beszédet tartá: Uraim . . . A' mi jelen viszonyink e' külön hatalmakhoz megnyugtatók; többektől épen e' napokban vettem benső (innig) barátsági bizonyítványokat. Az urak mult üléssökkor a' belga támadás következményi felől megkezdett alkudozásokat félbe szakaszták egy ideig olly kénytető rendszabások Hollandia ellen, millyenekre béke ideje alatt a' történetekben nincs példa; utóbbi felvétele ezen alkudozásoknak, melly-

ben az
hajtasor
viszono
zetett.
raknak
fogják
egyedül
lete, te
mérték
ményle
meg ta
jus a i
molít
a' mul
kánkat
güless
törvén
példái
szellen
godtan
biznun
ben,
francz
tünk,
száraz
melly
méltós
fentar
datos
kok
tek ö
állapo
galma
lehet
szaba
tossá
kat,
hajóz
's ell
fiai l
a' tü
lába
igen
ve a
india
a' m
az e
Pénz
zon
legu
des

ben az én engedékenységem 's egye-égo-hajtásom újabb meg újabb nehézségekkel viszonztatott, czélhoz mind eddig nem vezetett. Azon közlemények, mellyek az uraknak e' napokban tétetni fognak, meg fogják mutatni, hogy ezen alkudozásinkban egyedül 's kirekesztőleg a' nemzet becsülete, tekintete, 's érdekei szolgáltak sinórmértékül. Én azokból folyvást jó véget reménylek, 's habár Európa politikája megtagadná is félreismérhetlen jusainktól a' várt méltányos gyámolítást: nekünk azért még sem kell a' mult három év alatti csüggedetlen munkánkat megbánuunk, hanem inkább megelé- güléssel tekintenünk vissza az önállás és törvény 's rend iránti hív ragaszkodás annyi példájira, mellyeket mi e' forgó és forgató szellemü korbanadtunk, 's viseletünket nyugodtan a' jelen és jövődö ivadék ítéletére biznunk. — Azon szomorú tapasztalatok köz- ben, mellyeket a' mult évben az angol 's francia kormányok rendszabási által tet- tünk, vigasztalást talált a' hazafiai érzés a' szárazföldi 's tengeri hadsereg viseletében, melly had t. i. a' hollandi név becületét 's méltóságát Európa színe előtt olly bajnokul fentartotta. Eugem igen meghatott a' hála- datosság, mellyet a' nemzet a' sérült bajnok- kok 's a' részvét, mellyet a' honért eles- tek özvegyi 's árvái iránt mutatott. Seregink állapota mind folyvást igen kedvező; buz- galmokat, fényitököt 's viseletöket nem lehet nem dícsérnem; egy részök hosszabb szabadsággal rokoninak 's polgári foglalato- ságának vissza is adatott. Azon akadályo- kat, mellyeket a' hollandi kereskedés és hajózás szenvedett, meggyőzte a' türelem, 's elhárítatásuk után a' mi szorgos hazafiai legdicséretesb munkássággal igyekeztek a' türt bajok orvoslatán. A' földtermés álta- lában bő 's a' műszorgalom, minden ágaiban, igen eleven volt, miből én gyarmatinkra néz- ve a' legjobb következtéseket várom. Kelet- indiai birtokinkban tökéletes csend; irthon a' művészetek 's tudományok virágoznak; az elmúlt tél nem rombolta meg pártgátinkat. Pénzügyünk (financziánk) jó karban áll; a- zon nagy részvét, mellyre honosinknál a' legújabb statuskölcson talált, 's az adók ren- des bejövetele képessé tettek engemet a' sta-

tusnak minden szükségeit kielégítenem; 's azon nyilatkozásokból, mellyek az uraknak tétetni fognak, meg fogják látni, hogy a' status hittele, minck hijával mi soha sem voltunk, igen biztos és jól kiszámolt ala- pokon nyugszik. — Uraim, én mindig szá- mot tartok az urak buzgó közrehatásukra a' status érdekinek gyarapittatásukban e' jelen ülésök alatt, 's ohajtom, hogy ez (az ülés) ne muljék a' nélkül, hogy végét lássuk azon ingó állapotnak, melly- ben hazánk a' déli tartományok el- esése óta forog. Addig is járjuk foly- vást nyugton és komolyan a' jusnak 's igaz- ságnak utját, 's minden lehető történetek- nél várjuk el csendes lélekkel 's bizodalom- mal a' jövődöt, mellyet a' gondviseles Né- metalföldnek szánt. —

Amsterdami tudósítások octob. 22ikéről mint bizonyost jelentik, hogy a' hollandi ki- rály a' conferentia kívánatira hajolván a' né- metszövetségünél csakugyan lépéseket tön Luxemburg kikötött részének Belgiumhoz engedtetése iránt. — A' kir. megnyitó be- széde legalább, mint láttuk, e' részben sok jót ígér.

GÖRÖGORSZÁG.

Egy müncheni levél octob. 25ikéről az allg. Zeit. ban 's Beobachterben következő ir az említett cselszövényekről: Néhány nap óta itt egy összeesküvésről beszélnek, melly Naupliában fődötetett volna fel 's melly a' Franciaországon keresztül jött tudósítások szerint a' király (Otto) élete ellen lett volna intézve. Jó kutfő után következő irha- tok az urnak e' dolog mibenlétéről: Egy bi- zonyos párt Görögországban már jó idő óta különféle balhíreket terjesztgete a' regens- ség illyes amollyas szándékiról 's rendsza- básiról, melly híreknek nem volt egyéb czél- jok, hanem hogy gyanút tápláljanak a' re- gensség ellen 's a' népet egy leendő válto- zásra készítsék el. Ujabbán levelek jöttek a' regensség kezeibe, mellyeket egy innen, Bajorországból, vitt 's utóbb hivataligazga- tóvá (bureauchef) nevezett ifju tolmács az eparchiákba v. megyékbe irt, unszolván a' lakosokat: készítsenek felirásokat minél több aláírott névvel Ö Felségéhez a' bajor király- hoz, kérvén őt, hogy a' regensségnek két tagját (Maurer és Haideck), mint Görögor-

szághoz nem valót, híja vissza 's a' kormányzó hatalmat az egy Siknak (Armanberg) kezeiben osszítse. A' levél írója nyomban befogatott, irományi zár alá vétettek 's az ellene megindított nyomozat következsiben végzés lön, öt a' görög szolgálatból elbocsátani 's Bajorországba visszaküldeni. Ugyanez a' triesti vesztegházba már meg is érkezett. Mondják, hogy e' cselszövény, mert egyébnek nem is igen mondhatni, még messzebb vágott 's vég célja az lett volna, hogy a' király nagykorúnak kiáltassék ki 's a' kormányt, természet szerint a' cselszövé párt befolyása alatt, nyomban kezdje el. De e' messzebb tervekről még bizonyost nem tudhatni; annyi való, hogy az érdeklött pártnak csaknem valamennyi főbbje, számszerint 24en, 's közöttük K o l o k o t r o n i, K a l i o p u l o s, P l a p u t a 's t b., elfogattak. Összefüggésben vannak e' titkos forralmányokkal azon nyugtalanságok is, mellyek az ország éjszaki határin nem rég ütének ki 's mellyek elnyomatására, mint hallik, Schnitzlein kapitány némi sereggel 's egy álgyuteleppel már ki is indult, de misikerrel, még nem tudatik.

Candiából jött legujabb tudósítások szerint e' sziget lázadásban volt. T. i. Mehemed-Ali az egyiptusi vice-király kevéssel minapi látogatása után egy rendeletet bocsátott ki, mellyben a' sziget lakosira új és olly igen terhes adózást szabott, hogy a' görög rész magát ennek viselésire képtelennek, egyszersmind késznek nyilatkoztatta, fekvő vagyona eladatása után a' szigetről elköltözni. E' nyilatkozás nagyobb erejével mintegy 12,000 görög fegyvert fogott. 'S nem hihető, hogy Mehemed-Alinak a' szigeten levő hadi ereje velök birni fog, annál kevesbé, mivel e' hírek elindultakor a' török lakosság is egyesülni készült a' felkelt görögséggel.

A M E R I K A.

A' hamburgi „Neue Zeitung“ következő levelet közöl Limából jul. 27ikéről:

A' gabona pesti piaczi ára nov. 5iken 1833:

p	al. gar.	legjobb	közép	cselvény	pozr.	m. vál. gar.	legjobb	közép	cselvény
Tisztabuza	116 $\frac{2}{3}$	100	93 $\frac{1}{3}$	Zab	40	38 $\frac{2}{3}$	36 $\frac{2}{3}$		
Kétszeres	76 $\frac{2}{3}$	73 $\frac{1}{3}$	66 $\frac{2}{3}$	Köles	—	—	—		
Rizs	53 $\frac{1}{2}$	50	46 $\frac{2}{3}$	Köleskása	—	—	—		
Árpa	50 $\frac{2}{3}$	48 $\frac{2}{3}$	46 $\frac{2}{3}$	Kukoricza	40	36 $\frac{2}{3}$	33 $\frac{1}{3}$		

Mi itt, miután két egész év alatt a' legteljesebb csendben éltünk, azon ponton állunk, hogy a' békének áldott gyümölcseitől ismét elessünk, Gamarra praesidens kimondhatatlan nagyravágyása miatt, mellynél fogvást ő egy polgárháboru veszedelmivel is ujolag praesidenssé választatni törekszik. Gamarra nem képes magát arra tökéleni, hogy a' főhatalmat, mellyet most dictatorként gyakorol, kezeiből kieressze, 's egy harcznak e' miatti kitörése a' polgár- és katonaság közt naponként hihetőbb. Az oppositionnak feje La Fuente, egy cselszövé (intrigant), ki azonban nagy befolyással bír 's Gamarra megbukásán építi reményeit. Még félelmesb talán ennél Vigil Francisco Gonzalez, pap, tacuai követ 's a' követkamarának vicepraesidense. A' buzgás naponként növekszik kivált a' délszaki tartományokban, u. m. Arequipában, Tacuában 's Cuzco-ban; 's Bolívia, tudván e' mozgásokat, harezra készül ellenünk, hogy miután kormányunkkal egy méltányos áltviteli vám iránt meg nem egyezhetett, partinkon egy alkalmas kikötőt foglaljon magának el. Itt köz a' hiedelem, hogy kormányunk e' pörben veszteni fog; azonban Congreso és Libertad hadi hajóink a' bolíviai rövid tengerpart elzáratására készítetnek. — Valparaisóból jul. 13ikáig vannak tudósításink. Az ottani kereskedés az áruknek nagy megtorlódásuk miatt csüggedez. A' Conception tartományban kiütött zavarokról nem hallunk semmi újat. Gen. Prieto, mint mondják, 2500 emberrel, többnyire lovassal, kiindult e' tartomány felé, 's reménylik, hogy ezen erő elegendő lesz a' csendnek helyre álltatására. — Londoni tudósítások szerint oct. 13ikáról az Antilláknál álló angol flottilla paranesnokához rendelés ment az angol kormánytól, hogy francia admiral Macau-val egyesülten a' legszigorúbb elégtételt kívánja Columbiától Woodbine ezredes megöletéseért 's a' carthagenai francia consul meggyaláztatásaért; egyszersmind pedig a' dariai partokbeli szabad kereskedésnek helyre álltatását sürgesse. —

P é n z k e l e t:

Bécs nov. 21-án közepes pengő pénzben			
	legjobb	közép	cselvény
Status 5 pC. kötel.	93 $\frac{1}{3}$	82 $\frac{3}{4}$	80 $\frac{1}{2}$
— 4 pC.	82 $\frac{3}{4}$	78 $\frac{1}{2}$	76 $\frac{1}{2}$
— 1820ki köles.	198 $\frac{1}{4}$	194 $\frac{1}{2}$	191 $\frac{1}{2}$
— 1821ki —	130 $\frac{3}{4}$	127 $\frac{1}{2}$	124 $\frac{1}{2}$

Bécs 2 $\frac{1}{2}$ pC. bankók.	—
Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
Bankrészvény	1203
Cs. arany pCt. agio	—